

REDOVISNINGSRÅDET

UTTALANDE FRÅN REDOVISNINGSRÅDETS AKUTGRUPP DECEMBER 2002

URA 40 HUR PÅVERKAS KONCERNREDOVISNINGEN OCH TILLÄMPNINGEN AV KAPITALANDELSMETODEN AV FÖREKOMSTEN AV POTENTIELLA RÖSTBERÄTTIGADE AKTIER

Enligt punkt 9 i RR 22, Utformning av finansiella rapporter får ett företags finansiella rapporter inte beskrivas vara i överensstämmelse med Redovisningsrådets rekommendationer om de inte uppfyller samtliga krav i alla tillämpliga rekommendationer och tillämpliga uttalanden från Redovisningsrådets Akutgrupp. Akutgruppens uttalanden behöver, i likhet med Redovisningsrådets rekommendationer, inte tillämpas på oväsentliga poster.

Referens: SIC 33, Consolidation and Equity Method – Potential Voting Rights and Allocation of Ownership Interests samt RR 1:00, Koncernredovisning och RR 13, Intresseföretag.

FRÅGESTÄLLNING

1. Ett företag kan äga teckningsoptioner, köpoptioner, skuldebrev eller egetkapitalinstrument vilka kan konverteras till stamandelar eller andra liknande instrument som kan, ifall de utnyttjas eller konverteras, ge företaget ett inflytande eller begränsa en annan persons inflytande över ett annat företags strategier (potentiella röstberättigade andelar).
2. Frågorna gäller:
 - a) när ett företag avgör om det kan utöva ett bestämmande eller betydande inflytande över ett annat företag enligt RR 1:00 respektive RR 13
 - I) skall det beakta, utöver de faktorer som nämns i RR 1:00, punkt 21 och RR 13, punkterna 3-4, förekomsten av potentiella röstberättigade andelar, samt
 - II) om så är fallet, huruvida några andra faktorer och omständigheter som är förknippade med de potentiella röstberättigade andelarna skall beaktas
 - b) huruvida fördelningen mellan moderbolaget och minoriteten när en koncernredovisning upprättas enligt RR 1:00 samt den andel som är hänförlig till en delägare enligt RR 13, skall fastställas på basis av det aktuella aktieägandet eller den ägarfördelning som blev följden om de potentiella röstberättigade andelarna skulle utnyttjas eller konverteras, samt
 - c) hur potentiella röstberättigade andelar skall redovisas fram till dess de utnyttjas eller förfaller.

BEDÖMNING

3. Förekomsten och effekten av potentiella röstberättigade andelar vilka utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras skall, utöver de faktorer som nämns i RR 1:00, punkt 21 och RR 13, punkterna 3-4, beaktas vid bedömningen av om ett företag kan utöva ett bestämmande eller betydande inflytande (definierat enligt RR 1:00, punkt 4, respektive RR 13, punkt 2) över ett annat företag. Alla potentiella röstberättigade andelar skall beaktas, inklusive de

som ägs av andra företag. Potentiella röstberättigade andelar kan inte utnyttjas eller konverteras utan dröjsmål när, exempelvis, de inte kan utnyttjas eller konverteras förrän vid en senare tidpunkt eller när en framtida händelse inträffar.

4. Alla faktorer och omständigheter som påverkar sådana potentiella röstberättigade andelar som angetts i punkt 3 ovan skall beaktas med undantag för företagsledningens avsikter och de finansiella förutsättningarna för att utnyttja eller konvertera de potentiella röstberättigade andelarna. Andra faktorer som skall beaktas omfattar villkoren för att utnyttja de potentiella röstberättigade andelarna och eventuella sammanhörande transaktioner. (Bilaga A ger exempel på hur detta uttalande skall tillämpas.)
5. Fördelningen mellan moderföretaget och minoriteten när en koncernredovisning upprättas i enlighet med RR 1:00 samt den andel som är hänförlig till en delägare som redovisar sitt aktieinnehav enligt kapitalandelsmetoden (se RR 13), skall fastställas enbart med utgångspunkt från det aktuella aktieägandet. Ett företag kan ha ett aktuellt aktieinnehav om det säljer ett egetkapitalinstrument och samtidigt åtar sig att köpa tillbaka det utan att förlora kontrollen över de ekonomiska fördelar som är knutna till instrumentet. I ett fall som detta skall fördelningen fastställas med beaktande av det möjliga utnyttjandet av de potentiella röstberättigade andelarna liksom andra derivat vilka, i praktiken, ger tillgång till de ekonomiska fördelar som är knutna till ett ägarintresse. (Bilaga B ger exempel på hur detta uttalande skall tillämpas.)
6. När ett företag upprättar en koncernredovisning och när ett företag tillämpar kapitalandelsmetoden, skall potentiella röstberättigade andelar redovisas som en del av investeringen i ett dotterföretag eller ett intresseföretag endast i de fall där dessa andelar beaktats vid fördelningen mellan moderföretaget och minoriteten i enlighet med punkt 5 ovan. I samtliga andra fall skall potentiella röstberättigade andelar redovisas i enlighet med ÅRL.

ÖVERVÄGANDEN

7. Bestämmande inflytande definieras i RR 1:00, punkt 4, som en rätt att utforma ett företags strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Ett betydande inflytande definieras i RR 13, punkt 2, som möjligheten att delta i beslut som rör ett intressebolags strategier men innebär inte ett bestämmande inflytande över dessa strategier. I dessa sammanhang syftar inflytande på möjligheten att utträta något. Följaktligen kan ett företag utöva ett bestämmande eller betydande inflytande när det har möjlighet att utöva det inflytandet, oberoende av huruvida inflytandet faktiskt utövas eller om det är passivt. Potentiella röstberättigade andelar som innehas av ett företag, vilka kan utnyttjas eller konverteras utan dröjsmål, ger denna möjlighet. Möjligheten att utöva ett inflytande saknas när de potentiella röstberättigade andelarna saknar ekonomisk substans (till exempel när lösenpriset avsiktligt satts så högt att sannolikheten för ett utnyttjande eller konvertering är mycket liten). Följaktligen skall potentiella röstberättigade andelar beaktas när de i praktiken ger möjlighet att utöva ett inflytande.
8. Ett betydande inflytande kan också uppkomma i de fall som beskrivs i RR 1:00, punkt 21 och RR 13, punkterna 3-4, där ett av fallen behandlar den relativa fördelningen av röstberättigade andelar. Potentiella röstberättigade andelar såsom köpoptioner och konvertibla skuldebrev kan ge upphov till en ändring i ett företags möjligheter att utöva inflytande över ett annat - om de potentiella röstberättigade andelarna utnyttjas eller konverteras ändras den relativa fördelningen av röstberättigade stamandelar. Följaktligen fastställs förekomsten av ett bestämmande inflytande (som är definierat så att endast ett företag kan vara moderföretag till ett annat) och ett betydande inflytande, endast efter att alla de faktorer som beskrivs i RR 1:00, punkt 21 och RR 13, punkterna 3-4, samt förekomsten och effekten av potentiella röstberättigade andelar, bedömts. Därutöver skall

alla faktorer och omständigheter som påverkar de potentiella röstberättigade andelarna granskas, med undantag för företagsledningens avsikter och de finansiella förutsättningarna för ett utnyttjande eller en konvertering. Företagsledningens avsikter påverkar inte förekomsten av ett inflytande. De finansiella förutsättningarna är svåra att bedöma.

9. Ett företag kan anse vid ett första påseende att det har möjlighet att utöva ett bestämmande eller betydande inflytande över ett annat företag efter att ha beaktat de potentiella röstberättigade andelar som det, utan dröjsmål, kan utnyttja eller konvertera. Det kan emellertid vara så att företaget inte kan utöva ett bestämmande eller betydande inflytande över det andra företaget när förekomsten av andra potentiella röstberättigade andelar, som innehas av andra personer, beaktas. Följaktligen skall ett företag beakta samtliga potentiella röstberättigade andelar, oberoende av om de ägs av företaget eller annan person, när det bedömer huruvida det kan utöva ett bestämmande eller betydande inflytande över ett annat företag. Sålunda skall, som ett exempel, samtliga köpoptioner beaktas, oberoende av vem som innehar dem. Vidare gäller att den definition av bestämmande inflytande som anges i RR 1:00, punkt 4, endast tillåter ett företag att vara moderföretag till ett annat företag. Det innebär att när två eller flera företag äger betydande poster av röstberättigade andelar, måste en förnyad granskning av de faktorer som anges i RR 1:00, punkt 21, göras för att avgöra vilket företag som är moderföretaget.
10. Minoritetsandel (i resultatet) definieras som den andel av resultatet i ett dotterföretag som är hänförligt till andelar som inte ägs av moderföretaget. När man upprättar en koncernredovisning i enlighet med RR 1:00, minskas koncernens resultat med minoritetsandelen för att få fram ett resultat som är hänförligt till aktieägarna i moderföretaget. När man tillämpar kapitalandelsmetoden i enlighet med RR 13 ökas eller minskas kapitalandelen med delägarans andel av intressebolagets resultat efter förvärvstidpunkten. Kapitalandelen ändras också för att beakta delägarans andel av sådana förändringar i intressebolagets egna kapital vilka inte påverkat det redovisade resultatet. I dessa fall beaktas endast det aktuella ägandet eftersom potentiella röstberättigade andelar inte ger delägaren rätt till en annan andel av intresseföretagets nettotillgångar. I vissa fall kan det förekomma att ett företag i praktiken har ett aktuellt ägande till följd av en transaktion som ger det tillgång till de ekonomiska fördelarna som är knutna till ett ägande. I sådana fall skall den andel som redovisas ta i beaktande det möjliga utnyttjandet av de potentiella röstberättigade andelar och andra derivat vilka, utan dröjsmål, ger företaget tillgång till de ekonomiska fördelarna.

BYTE AV REDOVISNINGSPRINCIP

Byte av redovisningsprincip skall redovisas i enlighet med RR 5, Redovisning av byte av redovisningsprincip.

ÖVERENSSTÄMMELSE MED SIC

Detta uttalande överensstämmer med SIC 33, Consolidation and Equity Method – Potential Voting Rights and Allocation of Ownership Interests med följande undantag

- SIC 33 hänvisar i p. 6 till IAS 39, Financial Instruments. Redovisningsrådet har inte gett ut någon rekommendation baserad på IAS 39. I stället har hänvisningen gjorts till ÅRL
- P. 11 i SIC 33 anger att andelar i dotterföretag och intresseföretag inte utgör sådana finansiella instrument som skall redovisas i enlighet med IAS 39 medan andra andelar skall redovisas i enlighet med IAS 39. Eftersom Redovisningsrådet inte gett ut någon rekommendation baserad på IAS 39, har punkten utgått.

BILAGOR

Syftet med dessa bilagor är endast att åskådliggöra hur rekommendationen är tänkt att tillämpas och bidra till förståelsen av dess innehåll. Bilagan utgör inte en del av rekommendationen.

BILAGA A: HÄNSYN TILL POTENTIELLA RÖSTBERÄTTIGADE ANDELAR

Detta uttalande föreskriver att hänsyn skall tas till förekomsten och effekten av samtliga potentiella röstberättigade andelar vilka utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras. Det föreskriver också att alla faktorer och omständigheter som påverkar de potentiella röstberättigade andelarna skall granskas, med undantag för företagsledningens avsikter och de finansiella förutsättningarna att utnyttja eller konvertera de potentiella röstberättigade andelarna.

Syftet med denna bilaga är att visa hur potentiella röstberättigade andelar skall beaktas, inte att ange skäl för att avgöra huruvida ett företag kan utöva ett bestämmande eller betydande inflytande. Vart och ett av exemplen i denna bilaga visar en aspekt av vad som utgör en potentiell röstberättigad aktie - samtliga aspekter skall beaktas vid tillämpning av uttalandet. Förekomsten av ett betydande inflytande kan endast fastställas efter bedömning av många övriga faktorer som bland annat beskrivs i RR 1:00, punkt 21 och RR 13, punkterna 3-4. I denna bilaga antas sådana övriga faktorer inte påverka beslutet (med undantag för exempel 4) även om så skulle kunna vara fallet vid en närmare granskning.

EXEMPEL 1: OPTIONER VARS LÖSENPRIS ÖVERSTIGER BÖRSKURSEN

1. Företagen A och B äger 80 respektive 20 procent av de röstberättigade stamaktierna i företag C vid C:s bolagsstämma. Företag A säljer hälften av sina aktier till företag D och köper köpoptioner från D vilka kan utnyttjas utan dröjsmål till att köpa tillbaka aktierna till en kurs som överstiger börskursen. Skulle optionerna utnyttjas skulle A återfå 80 procent av både kapital och röster i C. Lösenpriset har inte avsiktligt satts så högt att sannolikheten för ett utnyttjande är liten.
2. Även om lösenpriset överstiger börskursen kan de utnyttjas utan dröjsmål och ger därmed A ett bestämmande inflytande över C:s strategier eftersom de när som helst kan utnyttjas. Förekomsten av potentiella röstberättigade andelar liksom de övriga faktorer som anges i RR 1:00, punkt 27 har beaktats och slutsatsen är att A utövar ett bestämmande inflytande över C.

EXEMPEL 2: RÄTT ATT UTNYTTJA OPTIONER

3. Företagen A, B och C äger 40, 30 respektive 30 procent av de röstberättigade stamaktierna vid företaget D:s bolagsstämma. A äger dessutom köpoptioner avseende aktier i D vilka kan utnyttjas utan dröjsmål till ett lösenpris lika med de underliggande aktiernas verkliga värde. Skulle optionerna utnyttjas erhåller A ytterligare 20 procent av rösterna i D samtidigt som B:s och C:s röstinnehav minskar till 20 procent vardera. Om optionerna utnyttjas skulle A förfoga över mer än 50 procent av rösterna. Förekomsten av potentiella röstberättigade andelar liksom de övriga faktorer som anges i RR 1:00, punkt 27 har beaktats och slutsatsen är att A utövar ett bestämmande inflytande över D.

EXEMPEL 3: ANDRA RÄTTIGHETER SOM SKULLE KUNNA MEDFÖRA EN ÖKNING AV ETT FÖRETAGS RÖSTANDEL ELLER MINSKA ETT ANNAT FÖRETAGS RÖSTANDEL

4. Företagen A, B och C äger 25, 35 respektive 40 procent av de röstberättigade stamaktierna vid företaget D:s bolagsstämma. Företagen B och C äger därutöver teckningsoptioner vilka kan utnyttjas utan dröjsmål till att teckna ytterligare röstberättigade aktier till ett fastställt pris. Företag A har en option som ger det rätt att när som helst köpa dessa teckningsoptioner för ett nominellt belopp och som, i det fall optionen utnyttjas, skulle ge A möjligheten att öka sitt aktieinnehav och därmed dess röstandel i D till 51 procent (och minska B:s och C:s andelar till 23 respektive 26 procent).
5. Även om inte A äger teckningsoptionerna skall de beaktas vid bedömningen eftersom de kan utnyttjas utan dröjsmål av B och C. I normala fall, om en åtgärd (till exempel ett köp eller utnyttjande av en annan rättighet) måste vidtas innan ett företag blir ägare till en potentiell röstberättigad aktie, anses inte den potentiella röstberättigade aktien som ägd av företaget. I detta fall ägs emellertid teckningsoptionerna i praktiken av A, eftersom optionsvillkoren är utformade så att det är nästan säkert att optionen kommer att utnyttjas. Kombinationen av köpoptionen och teckningsoptionerna ger A ett bestämmande inflytande över D:s strategier eftersom A, utan dröjsmål, kan utnyttja optionen och teckningsoptionerna. Förekomsten av potentiella röstberättigade andelar liksom de övriga faktorer som anges i RR 1:00, punkt 27 har beaktats och slutsatsen är att A utövar ett bestämmande inflytande över D.

EXEMPEL 4: ANDRA OMSTÄNDIGHETER SOM PÅVERKAR MÖJLIGHETEN ATT UTÖVA ETT BESTÄMMANDE INFLYTANDE

6. Företag A äger 55 procent av kapital och röster i B och utövar därigenom ett bestämmande inflytande. Ingen av de övriga aktieägarna i B äger mer än 10 procent av rösterna. A ställer ut en köpoption som kan utnyttjas utan dröjsmål till ett nominellt pris och som, om den utnyttjas, skulle minska A:s andel av kapital och röster till 48 procent. Företag A bedömer att det vid en första anblick inte kan utöva ett bestämmande inflytande över B eftersom optionen kan utnyttjas utan dröjsmål. Om emellertid förekomsten såväl av potentiella röstberättigade aktier liksom de övriga faktorer som anges i RR 1:00, punkt 27 beaktas, är bedömningen att A, även fortsättningsvis, utövar ett bestämmande inflytande över B. I det här exemplet baseras bedömningen att A utövar ett bestämmande över B på faktorer som inte angetts i exemplet.

EXEMPEL 5: FÖRETAGSLEDNINGENS AVSIKTER

7. Företagen A, B och C äger vardera 33 procent av de röstberättigade stamaktierna vid företaget D:s bolagsstämma. Företagen A, B och C har vardera rätt att tillsätta två ledamöter i D:s styrelse. A äger dessutom optioner som kan utnyttjas till ett fastställt pris, utan dröjsmål, och som om de utnyttjades, skulle ge A samtliga röster i D. Företagsledningen i A har inte för avsikt att utnyttja optionerna även om B och C skulle rösta mot A. På basis av förekomsten av potentiella röstberättigade aktier liksom de övriga faktorer som anges i RR 1:00, punkt 27, är slutsatsen att A utövar ett bestämmande inflytande över D. A:s företagslednings avsikter påverkar inte bedömningen.

EXEMPEL 6: FINANSIELLA FÖRUTSÄTTNINGAR

8. Företagen A och B äger 55 respektive 45 procent av de röstberättigade stamaktierna vid företaget C:s bolagsstämma. B äger dessutom skuldebrev som kan konverteras, utan dröjsmål, till stamaktier i C. Konverteringskursen är relativt hög i förhållande till C:s nettotillgångar och skulle, i de fall konvertering sker, tvinga B att ta upp ett lån för att kunna betala. Om skuldebreven konverteras, skulle B få 70 procent av rösterna i C och A:s andel skulle minska till 30 procent.
9. Även om konverteringskursen är relativt hög, är kursen inte så hög att sannolikheten för en konvertering är liten. Skuldebreven kan konverteras utan dröjsmål och möjligheten att konvertera ger B ett bestämmande inflytande över C:s strategier. På basis av förekomsten av potentiella röstberättigade aktier liksom de övriga faktorer som anges i RR 1:00, punkt 27, är slutsatsen att B och inte A utövar ett bestämmande inflytande över D. B:s finansiella möjligheter att genomföra konverteringen påverkar inte bedömningen.

BILAGA B: FÖRDELNING MELLAN ETT MODERFÖRETAG OCH EN MINORITET, M.M.

Uttalandet föreskriver att fördelningen mellan moderföretaget och minoriteten när man upprättar en koncernredovisning och den andel som är hänförlig till en delägare som tillämpar kapitalandelsmetoden, skall baseras enbart på det aktuella ägandet. När ett företag har, i praktiken, ett aktuellt ägande anger detta uttalande att man vid fördelningen skall beakta det eventuella utnyttjandet av potentiella röstberättigade aktier och andra derivat, vilka, i praktiken, ger innehavaren tillgång till de ekonomiska fördelar som är förknippade med ett ägande.

EXEMPEL: FÖRSÄLJNING AV ANDELAR KOMBINERAT MED ETT FRAMTIDA ÅTERKÖP

1. Företag A äger 75 procent av andelarna i ett dotterföretag i vilket företag B äger de resterande 25 procenten. A säljer 10 procent av sitt innehav till B för 100, vilket är andelarnas verkliga värde, samtidigt som A ingår ett terminskontrakt med B om att återköpa det 10-procentiga innehavet för 115 vid en framtida tidpunkt. B:s årliga avkastning när terminskontraktet löper ut uppgår till 7 procent.
2. Försäljningen och terminskontraktet är kopplade till varandra och villkoren i terminskontraktet är sådana att A behåller tillgången till de ekonomiska fördelar som är knutna till det 10-procentiga innehavet. Därför är de andelar som är hänförliga till A och B när koncernredovisningen upprättas, 75 respektive 25 procent.
3. Som ett alternativ till att ingå ett terminskontrakt, kunde A samtidigt ha ställt ut säljoptioner och köpt köpoptioner från B på det 10-procentiga innehavet med i stort sett sammanfallande lösenpriser och lösentidpunkter. Även i detta fall skulle fördelningen av andelar mellan A och B när koncernredovisningen upprättas, vara 75 respektive 25 procent.

■